

**„TENGERRE MAGYAR!” – MONOGRÁFIA A TÖRTÉNELMI
MAGYARORSZÁG TENGERI KIKÖTŐVÁROSÁNAK, FIUMÉNAK,
ÉS A MAGYAR KERESKEDELMI TENGERHAJÓZÁSNAK
A TÖRTÉNETÉRŐL**

Pelles Márton – Zsigmond Gábor:

A fiumei magyar kereskedelmi tengerészeti története (1868–1918). /

The Hungarian Maritime Trade History of Fiume (1868–1918).

Pro Pannonia, Pécs, 2018. 215 p.

Vannak-e a korosztályomhoz tartozó, történelemhez és távoli tájak felfedezéséhez vonzó emberek között, akik az 1980-as években gyerekként nem Dékány András tengerészeti témájú regényein nőttek fel? Jómagam bizonyára ezek közé tartoztam, a regényeken keresztül korán megismerve a kikötőváros, Fiume nevét. Számtalan remek, regényes kaland képe ötlött fel bennem, amikor kezembe vettem Pelles Márton és Zsigmond Gábor *A fiumei magyar kereskedelmi tengerészeti története* című, gazdagon illusztrált, rendkívül alapos és hiánypótló, reprezentatív kötetét.

Hiánypótló, mert akit a történelmi Magyarország egyetlen tengeri kikötőjének története, az egykor jelentős magyar kereskedelmi tengeri hajóflotta működése, illetve a ma Horvátországhoz tartozó Fiume – avagy Rijeka – magyar múltja érdekel, legyen az szakmabeli történész vagy csak a téma iránt érdeklődő laikus, azoknak ez a kötet nem hiányozhat a könyvespolcukról.

A szerzőpáros több mint tíz éve kutatja a fiumei magyar kereskedelmi tengerészeti történetét, számos hiánypótló tanulmányuk jelent meg, írásaikra nemzetközi

recenziók érkeznek, munkájukat kitartó – elsősorban fiumei – levéltári kutatásokra alapozzák, és tárgyilagos cikkeiket rendre gazdag képanyaggal, valamint korábban sosem ismertetett történeti statisztikákkal egészítik ki. A Magyar Mérnöki Kamara és a Közlekedéstudományi Egyesület „Az Év Közlekedési Kiadványa 2019” díjjal jutalmazta a könyvet, aminek bővített, második magyar kiadása után olasz és horvát nyelven is megjelenik.

Fiume története az elmúlt évtizedekben egyre nagyobb érdeklődés középpontjába került, melynek egyik fontos kiindulópontja, hogy a Rijekai Állami Levéltár magyar nyelvű anyagainak folyamatos feldolgozása, repertóriumok és iratjegyzékeinek publikálása egyre több kutató számára tette vonzóvá a témát. Jelen könyv az első olyan monografikus feldolgozás, amely szisztematikus fiumei levéltári kutatásra épül, azt kiegészítve további, itthon is fellelhető forrásokkal, elsősorban a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum Archívuma irataival.

A kötet klasszikus gazdaságtörténeti vállalkozás abból a szempontból, hogy bemutatja, hogyan sikerült a magyar államnak a XX. század elejére a „magyar” Fiumét Európa tizedik legforgalmasabb és egyik legkorszerűbb kikötőjévé fejleszteni, megtérült-e ez a befektetés, és hogy milyen magyar áruk indultak útnak a tengeri kereskedelmi utakon. Képet kapunk az Amerikába tartó kivándorlás kérdéseiről is, és természetesen elemzést az I. világháború és a trianoni békediktátum okozta hatalmas veszteségekről, amikor hazánk a tengeri kikötővel együtt egy középhatalmi szintű kereskedelmi hajóflottát is elveszített.

A könyv azonban több pusztán gazdaságtörténeti érdekességeket és adatokat tartalmazó műnél: rávilágít arra is a tengeri kereskedelmi hajózás történetének bemutatásán keresztül, hogy hogyan integrálódott Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia és a világgazdaság szerkezetébe.

A kötet felépítése logikus, világos, lépésről lépésre, fejezetről fejezetre mutatja be Fiume múltját, a Magyar Királtsággal való történelmi kapcsolatát; felvázolja a tengeri hajózás történeti hátterét, bemutatja a gőzhajózás elterjedésének és a Szuezi-csatorna átadásának hatását a tengeri kereskedelem gyökeres átalakulására. Részletesen olvashatunk az önálló magyar tengerészeti közigazgatás kiépítéséről, a tengerészeti és az átfogó vasúti, illetve kikötői infrastrukturális fejlesztésekről, amelyek lehetővé tették Magyarország bekapcsolódását a nemzetközi tengeri kereskedelembé. A fiumei gazdasági hátteret, a helyi ipar fejlesztésének legfontosabb lépéseit is áttekinti egy fejezet, emellett a település legfontosabb vállalkozójának, Ossoinack Lajosnak élettörténetéről is olvashatunk. Több fejezeten keresztül a tengeri kereskedelmi tevékenység tárgyalása és értékelése következik, például a vállalatok részletes bemutatásával, majd a kereskedelmi flotta világháborús sorsának és veszteségeinek ismertetése; végül pedig a fiumei magyar kereskedelmi tengerészet megszűnése és a kikötő szerepének átalakulása zárja a könyvet.

A kötet szépen, igényesen kivitelezett, 215 színes oldalán illusztrációk sokasága látható, köztük számos, korábban nem publikált kép, térképek a szerzők magángyűjteményéből, a fumei és budapesti levéltárakból, könyvtárak és múzeumok anyagából, ezen túl látványos infografikák, grafikonok segítik az olvasó tájékozódását. Összességében kijelenthető, hogy Pelles Márton és Zsigmond Gábor munkája alpművé vált a korszak gazdaságtörténetének további kutatásához, a téma iránt érdeklődőknek pedig egy varázslatos utazás a századforduló magyar tengerészetének olykor szelíd, de néha viharos vizein.

Döbör András